

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΑΡΩΤΕΑ

Ήμισυ του δρ. 10. Ήμισυ του φρ. χρυσά 10.
Πᾶς συνδρομητὴς θεωρεῖται καὶ μέλος ἄριστον.

ΤΙΜΗ ΣΩΜΑΤΩΝ Α' ΚΑΙ Β' ΕΤΟΥΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς

Σώμα α. ἔτους δρ. ἢ φρ. β. Σώμα β'. ἔτους δρ. ἢ φρ. γ.
Διὰ τοὺς μὴ συνδρομητὰς ἀπὸ δρ. 10.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται εἰς τὸ κατάστημα τοῦ Συλλόγου ἐν συνοικίᾳ Πλάκας παρὰ τὴν Δημοτικὴν Σχολὴν, δόξος Φλέσσα, ἀριθ. 5, καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἀνάστη Κωνσταντινίδου».

Πᾶσα ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Σύνλογον ἐπιγράφεται

Σύλλογον «Ἀναπλάσεως» Ἀθῆναις.
Collège «Ἀναπλάσεως» Ἀθῆναις.

Πᾶσα δωρεὰ πρὸς τὸν Σύνλογον ἢ πρὸς τὸ ταμεῖον τοῦ «Ἀποστόλου Παύλου» ἢ πᾶσα συνδρομὴ πρὸς τὸν περιοδικὸν πέμπεται πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς «Ἀναπλάσεως» Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Γεωργίου ἢ πρὸς τὸν ταμῆαν τοῦ Συλλόγου κ. Γεώργιον Δ. Μαρτσόπουλον ἔμπορον.

Τὰ πεμπόμενα χειρόγραφα δημοσιονόμιμα καὶ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 15 ΜΑΙΟΥ 1890.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Κρίσεις ἐπὶ τοῦ «ἱεροῦ Συνδέσμου» καὶ τοῦ ἴδρυ-
τοῦ αὐτοῦ. — Ζήκων Ῥώση Μελέτη περὶ τοῦ νεοπλα-
τωνικοῦ πανθεϊσμοῦ καὶ χριστιανικοῦ θεϊσμοῦ (συνέ-
χεια). — Περὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄν-
θρωπον, ὑπὸ Γρ. Γόργου ἀρχιμανθροῦ. — Ὁ πρὸς
τὰ καλὰ ἐνθουσιασμοὶ τοῦ Ὁμήρου, ὑπὸ Λουίζου
Ἰλίου. — Ἡ ἀνάγκη τῆς προσευχῆς (Β.) ὑπὸ Μιχ.
Ἀββατῆ ἀρχιμανθροῦ. — Πρὸς τὸν Θεόν, ποιήμα
ὑπὸ Βεν. Ἀρχιεπισκόπου. — Ἀναλυτικὸν πρόγραμμα
τῶν μαθημάτων τοῦ πλήρους Δημοτικοῦ σχολείου τῶν
ἀρρένων κατὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ νομοσχέδια. — Ἡ ἱερὰ
Σύνοδος τῆς Ῥωσίας καὶ ἡ ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἑλ-
λάδος. — Γ. Τυπάλδου Κοζάκη ἀφορμαὶ ἐν τῇ Βουλῇ
περὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος. — Θερησκευτικαὶ
κινήσεις ἀπάντησις Ν. Παγίδα. — Βιβλιοθῆκη.

ΚΡΙΣΕΙΣ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΙΔΡΥΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Α'.

Ὁ κανονισμὸς τοῦ ἱεροῦ Συνδέσμου, αὐτὸ
τὸ ἱερὸν σωματεῖον καὶ ὁ ἴδρυτής αὐτοῦ μη-
τροπολίτης Ἀθηνῶν ἐκρίθησαν ἄλλως ὑπ' ἑλ-
λων, τῶν μὲν ἐπαινούντων, τῶν δὲ καὶ κατη-
γορούντων.

Τοὺς κριτὰς οἰουδὴποτε ἔργου, ἐὰν ἐννοή-
σωμεν αὐτοὺς παρατεταγμένους ἀναλόγως τῆς
ποιότητος αὐτῶν κατὰ μίαν ἐθνικὴν γραμμὴν,
δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τρία μέρη, τοὺς
ἄκρους κατηγοροῦντας, τοὺς ἄκρους ἐπαινετάς
καὶ τοὺς δικαίους κριτὰς.

Οἱ πρῶτοι τοῦ δεξιοῦ ἄκρου, ἐὰν ἐξαιρέ-
σωμέν τινας πλανασμένους, οἱ πλείστοι οὐδέ-

ποτε κρίνοντες ἔργον τι ἀποβλέπουσι πρὸς αὐτὸ
τὸ ἔργον, ἀλλὰ πάντοτε πρὸς τὴν ἐργάτην.
Εἶνε φίλος τῶν; ἔχουσι πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν;
ἐλπίζουσιν ἢ ἔχουσιν ἐξ αὐτοῦ ὠφελείας; Ἡ
γλώσσα καὶ ὁ κάλαμος αὐτῶν δὲν παύονται
πλέκοντα ἐγκώμια. Τὶ λαμπρὸν ἔργον! τί λαμ-
πρὸς ἐργάτης! Ἐδρε, εἶγε! Κροτήσατε χεῖρας!

Οἱ δεῦτεροι τοῦ ἀριστεροῦ ἄκρου, ἐὰν καὶ
ἐκ τούτων ἐξαιρέσωμεν τοὺς ὀλίγους πλανασ-
μένους, οἱ πλείστοι οὐδέποτε οὐδ' αὐτοὶ ἐν τῇ
κρίσει τῶν βλέπουσι πρὸς αὐτὸ τὸ ἔργον, ἀλλὰ
καὶ οὗτοι πρὸς τὸν ἐργάτην πάντοτε. Εἶνε ἔχ-
θρὸς τῶν; ἔχουσι πρὸς αὐτὸν δυσμείνειαν;
διεψεύσθησαν αἱ ἐξ αὐτοῦ προσδοκίαι τῶν;
ἀντίκειται εἰς τὰ συμφέροντά των; Ἡ γλώσσα
καὶ ὁ κάλαμος αὐτῶν δὲν παύονται πλέκοντα
ψόγους. Τὶ κακὸν ἔργον! Τὶ κακὸς ἐργάτης!
αἰσχος! αἰσχος! Κροτήσατε πόδας!

Οἱ δὲ τρίτοι καὶ μέσοι, οἱ δίκαιοι κριταί,
αὐτοὶ κρίνοντες ἀποβλέπουσι πρὸς αὐτὸ τὸ
ἔργον. Ὡς εἶνε ὁ ἐργάτης οἰοσθήποτε. Οὔτε ἡ
πρὸς τὸν οἰκεῖον καὶ φίλον εὐμένεια τοὺς
τυφλοῖ, οὔτε ἡ πρὸς τὸν ἐχθρὸν καὶ ἀντικεί-
μενον δυσμείνεια τοὺς παρασύρει οὔτε τὸ τα-
πεινὸν ἀνάστημα περιφρονοῦσιν, οὔτε ἐκ τοῦ
ὕψηλῳ ἐκπλήττονται. Ἀπαθεῖς, φιλόκαλοι καὶ
φιλόκαθοι, σταθμίζουσι τὰ πάντα πρὸς αὐτὴν
τὴν στάθμην τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, αἱ δὲ
ἀποφάσεις αὐτῶν εἰσὶν ὑπαγορεύσεις αὐτῆς
τῆς ὀρθότητος, αὐτῆς τῆς δικαιοσύνης.

Τὸ κρίνειν εἶνε τὸ ὑψηλότερον ἔργον τοῦ
ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ συγκεντρῶνται ἡ πνευμι-
τικὴ καὶ ἠθικὴ αὐτοῦ ἀξία διότι ἡ κρίσις εἶνε
γινόμενον αἰσθημάτων καὶ διανοημάτων καὶ

ελατηρίων και σκοπῶν καὶ εἶνε ἔκφρασις ἐξωτερικῆ τοῦ ἔσω ἀνθρώπου. Διὰ τοῦτο ἕκαστος φέρει βαρεῖαν διὰ τὰς κρίσεις του εὐθύνην. Διὰ τοῦτο αὐτὴ ἡ δοξολογία, αὐτὸς ὁ Θεὸς, αὐτὸς ὁ ἔργαφος νόμος ἐπιτάσσει λέγων τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε· μὴ κρίνετε ψευδῶς, μὴ κρίνετε ἀδίκως· κατανέχονται δὲ ὑπὸ τῆς Γραφῆς οἱ διαστρέφοντες τὰ πράγματα· Ὁ δὲ οἱ λέγοντες τὸ καλὸν κακὸν καὶ τὸ κακὸν καλόν, τὸ σκότος φῶς καὶ τὸ φῶς σκότος· οἱ δὲ κρίνοντες ἀσυμπαθῶς ἀπειλοῦνται ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου, ὅστις λέγει· Ἐκρίνατε κρίνατε κριθὴ ἡ σέσηθε καὶ ὁ μετρω μετρεῖτε ἀντιμετρηθῆσεται ἡμεῖς.

Εὐτυχεὶς τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὅποιον ἐπικρατοῦσιν οἱ κριταὶ τῆς μέσης καὶ βασιλικῆς τάξεως, καὶ ἰδίως ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ· διότι, ἐπειδὴ πᾶς ἄνθρωπος φέρει τὸν μὲν ἴπαινον ἀγαπᾷ, τὸν δὲ ψόγον μισεῖ, ἴπαινον τὰ μὲν καλὰ ἐπαινοῦνται, τὰ δὲ φαῦλα ψέγονται, ἴπαινον ἐπικρατεῖ ἢ μετριοπαθεῖα καὶ ἢ περὶ τὸ κρίνειν δικαιοσύνη καὶ τὸ ἀπειθεῖς, ἐκεῖ ἀνθεὶ ἢ ἀρετῆς, ἐκεῖ βασιλεύει ἢ εὐφροσύνη, ἐκεῖ ἐπιτηδεύονται τὰ καλὰ, ἐκεῖ κατορθοῦνται τὰ συμφέροντα καὶ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο προοδεύει καὶ ἀληθῶς δοξάζεται.

Τούναντίον, δυστυχεὶς τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὅποιον ἐπικρατοῦσιν οἱ τῶν ἄκρων κριταί, καὶ μάλιστα ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ. Διότι, ἴπαινον αἱ κρίσεις γίνονται κατὰ τὰς ταπεινὰς συμπαθείας καὶ ἀντιπαθείας, κατὰ τὰ ἐντελῆ συμφέροντα, κατὰ τὸν κομματισμὸν, κρίσεις ψευδεῖς, ἠδικοὶ, ἐμπαθεῖς, ἐκεῖ ἐπικρατεῖ σύγχυσις, ἐκεῖ ἐξάπτουται πάθη, ἐκεῖ ἐργάζονται συγκρούσεις καὶ ἐπέρχονται ἀπογοητεύσεις, ἐξασθενήσεις, καταστροφαί. Τὸ δὲ δυστυχεὶς ἔθνος, ἐν ᾧ συμβαίνουναι τὰ τοιαῦτα, πλέει ἐξ ἀδράς εἰς ὀλεθρον, ἐὰν μὴ ἐπέλθῃ εἰς αὐτὸ ἐκ Θεοῦ τις ἀντίληψις καὶ γεννηθῶσιν εἰς αὐτὸ οἱ ἥρωες τοῦ καθήκοντος, οἵτινες μόνον δύνανται τὸν θοῦν τῶν πραγμάτων νὰ μεταστρέψωσιν.

Ἔχοντες ὑπὸ ὄψιν πάντα τὰ ἀνωτέρω, γράφοντες δ' εἰς ὕψιστον Συλλόγον, οἷός ἢ τῆς «Ἀναπλάσεως», θὰ προσπαθήσωμεν πᾶσιν δυνάμει, εἴη ἢ ἡμεῖς ὁ Κύριος ἐν οἷς ἐλλείπομεν βοηθός, νὰ ἐξετάσωμεν τὰς ἐναντίων τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου καὶ τοῦ Ἰδρυτοῦ αὐτοῦ κατηγορίας, ἀποφεύγοντες τὰ ἴσχυρ καὶ κατατασσόμενοι εἰς τὴν μέσην τῶν κριτῶν τάξιν, ἵνα βαδίσωμεν τὴν βασιλικὴν τῆς ἀληθείας ὁδόν.

Τὸ καταστατικὸν τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου», κατηγορήθη εἰς τινὰ ἔρθρα, εἰς τινὰς λέξεις, ἐν τῷ συνόλω αὐτοῦ, ἐν τῇ σχέσει τῶν μερῶν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ νομικῇ αὐτοῦ ὑποστάσει,

κατηγορήθη δὲ μετ' αὐτοῦ καὶ ἐκεῖνος, οὗ τὴν ὑπογραφήν φέρει.

Θὰ ἐξετάσωμεν τὰς κατηγορίας κατὰ τὴν ἀνωτέραν φωνὴν σειρήν, καὶ πρῶτον τὴν κατὰ τοῦ πρώτου ἰδαρίου τοῦ πρώτου ἔρθρου.

1 Σκοπὸς τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου ἐστὶ· α.) ἢ στενωτέρω ἀδελφοποίησις καὶ ἑνωσις ἐν Χριστῷ πάντων τῶν μελῶν αὐτοῦ ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελῶσιν ἓν σῶμα, κεφαλὴν ἔχον τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς λέγει ὁ Θεὸς Ἀπόστολος· «Ἦμεῖς ἐστέ σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μερῶν».

Τὸ ἰδαίριον τοῦτο κατηγορήθη ὡς βλασφημία κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, βλασφημία κατ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ ὡς ἀμάθεια παχρῆ τοῦ γράψαντος.

Ἴδού αὐτὰ ἀπολεξέει αἱ φράσεις τοῦ κατηγοροῦ.

«Ἐἰς τὴν ὄψιν δὲ ταύτην ἐπακολουθεῖ μείζων βλασφημία κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ. Πάντες, καὶ αὐτοὶ οἱ μνηστῆρες τῶν δημοτικῶν σχολείων, οἱ τὴν στοιχειωδέστατην τὴν κατηχήσεων διδασκῶντες, ἐργάζονται κάλλιστα ὅτι καὶ ὁ Ἀπόστολος, γράφον· «Ἦμεῖς ἐστέ σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐπὶ μερῶν», καὶ ἡ Ἐκκλησία δοξάζουσα ὅτι καὶ τὰ μέλη ὡρισμένων τινῶν Συλλόγου ἢ ἑταιρίας, εἴη ἂν αὐτὸς καὶ αὐτὸς ὁ Ἱερός Συνδεσμός τοῦ Ἰδρυτοῦ μητροπολίτου, ἀλλ' ἀπαξάπαντες οἱ πιστεύοντες εἰς Χριστόν εἰνε σῶμα καὶ μέλη ἐπὶ μερῶν καὶ αὐτὸς κεφαλὴ».

Ἡ κατηγορία αὕτη διατυπώσεται ἐπὶ τὸ σαφύτερον καὶ ὡς ἑξῆς·

Ἰπαξάπαντες οἱ χριστιανοὶ ἀποτελοῦσιν ἓν σῶμα ὑπὸ κεφαλὴν τὸν Χριστόν· ὅστις δὲ εἴπῃ ὅτι τινὲς χριστιανοὶ θὰ ἐπιδιώξωσιν ὡς σκοπὸν συγκρατημένου Συλλόγου τῶν συνδέσμων στενωτέρω, ὥστε νὰ ἀποτελέσωσιν ἓν σῶμα ὑπὸ κεφαλὴν τὸν Χριστόν, ὁ τοιοῦτος ἀμαθάνει, βλασφημεῖ κατὰ τοῦ Χριστοῦ, βλασφημεῖ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Διατὶ ἀρά γε;

Ὁ λέγων ὅτι ἰπαξάπαντες οἱ χριστιανοὶ ἀποτελοῦσιν ἓν σῶμα Χριστοῦ, λέγων καὶ ὅτι τινὲς χριστιανοὶ ἀποτελοῦσι σῶμα Χριστοῦ, αὐτὸς λέγει ἀλήθειαν καὶ οὔτε ἀμαθάνει οὔτε βλασφημεῖ. Διότι στοιχειωδέστατος λογικὸς κανὼν λέγει ὅτι τὸ ἀληθεῖον ἐπὶ τοῦ ὅλου ἀληθεῖται καὶ ἐπὶ τοῦ μέρους. Καὶ ὅτι οὕτως ἔχει, ἔστω πρὸς ἐπίματρον εἰς βεβαίωσιν καὶ αὐτὸ τὸ χωρίον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου γράφοντος πρὸς τοὺς Κορινθίους· «Ἦμεῖς, Κορινθιοὶ, ἐστέ σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μερῶν». Ἀλλ' οἱ Κορινθιοὶ μόνον δὲν ἴσαν ἰπαξάπαντες οἱ χριστιανοί, ἴσαν τι-

ν εἰς ὥστε κατὰ τοῦτο οὐδεμία ἀμάθεια, οὐδεμία βλασφημία.

Ἀλλὰ καὶ ὁ λέγων ὅτι ἀληθεῖται τι καὶ ἐπὶ τοῦ μέρους δὲν ἐπεται ὅτι ἀρνεῖται τοῦτο ἐπὶ τοῦ ὅλου. Διότι στοιχειωδέστατος λογικὸς κανὼν λέγει ὅτι ἢ ἐπὶ μέρους κατάφασις δὲν συνεισφέρει ἄρνησιν ἐπὶ τοῦ ὅλου. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος γράφον πρὸς τοὺς Κορινθίους ὅτι ἀποτελοῦσι σῶμα Χριστοῦ δὲν ἀρνεῖται ὅτι καὶ ἰπαξάπαντες οἱ χριστιανοὶ ἀποτελοῦσι σῶμα Χριστοῦ. Οὐδεὶς λοιπὸν φόβος μὴ ὁ Ἱερός Συνδεσμός γράφων ἐν τῷ καταστατικῷ του ὅτι θὰ ἐπιδιώξῃ τὴν στενωτέραν ἑνωσίν του εἰς σῶμα Χριστοῦ προτιθέται νὰ ἀρνηθῇ τὸ καλὸν τοῦτο καὶ ἀπὸ τῶν ἑλλαν χριστιανῶν. Οὐδεμία λοιπὸν οὐδὲ κατὰ τοῦτο ἀμάθεια, οὐδεμία βλασφημία.

Ὁ κληρικὸς, ὡς χριστιανός, εἰσὶ μέλη Χριστοῦ. Ἀλλ' οὔτε τὸ καταστατικὸν τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου ἀρνεῖται τοῦτο. Οἱ λέγοντες ὅτι εἶνε μέλη Χριστοῦ, ὅτι ἀποτελοῦσι σῶμα ὑπ' αὐτόν, ὡς κεφαλὴν, ἔννοοῦσι βεβαίως πᾶσας τὰς ἀκολουθίας ἐννοίας· α.) ὅτι εἶνε μέλη τοῦ Χριστοῦ, διότι κοινωνοῦσι τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος καὶ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ· β.) ὅτι εἶνε μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, διότι ὡς τὰ μέλη παντὸς σώματος εἶνε πρὸς ἄλληλα συνδεδεμένα καὶ συνηνωμένα καὶ συνεργῶσι πᾶσι τοῦ καλοῦ ἀλλήλων καὶ τοῦ ὅλου, οὕτως οὐδεὶς ἀρνεῖται καὶ οἱ χριστιανοὶ νὰ ὄσιν πρὸς ἄλληλους συνδεδεμένοι καὶ συνηνωμένοι καὶ νὰ συνεργάζωνται ὑπὲρ τοῦ καλοῦ ἀλλήλων καὶ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας· γ.) ὅτι εἶνε μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, διότι πάντες ἔχουσι κεφαλὴν τὸν Χριστόν, καὶ ὡς τὰ πολλὰ τῶν μελῶν τοῦ σώματος ἡμῶν κινῶνται καὶ ἐργάζονται κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις καὶ τὰς ὁδηγίας τῆς κεφαλῆς, οὕτω καὶ οἱ χριστιανοὶ ὀφείλουσι νὰ κινῶνται καὶ νὰ ἐνεργῶσι κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ Χριστοῦ.

Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ κληρὸς ἡμῶν ἔχει πάντα ταῦτα τὰ καλὰ. Ἀλλὰ μήπως τὸ καταστατικὸν ἀρνεῖται τοῦτο; Οὐδαμῶς. Λέγει μόνον ὅτι πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῶσι τελειώτερον. Βεβαίως δὲ οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι τὰ καλὰ ἔχουσι βαθμοὺς καὶ ὅτι ὁ καλός, ἐὰν συστηματικῶς τὸ ἐπιδιώξῃ, γίνεται καλλίτερος· ἢ δὲ πρὸς τὴν τελειότητα κλίμαξ ὑφίσταται ἐπ' ἑπειροῦν. Ἀλλὰ μήπως ἰσχυρίζεται τις ὅτι ὁ κληρὸς ἡμῶν ἵσταται ἤδη ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος τῆς τελειότητος; Οἱ κατ' αὐτοῦ ἔλεγχοι μαρτυροῦσιν ὅτι οἱ κατήγοροι πιστεύουσι τὸ ἐναντίον. Πρέπει βεβαίως νὰ δηλογηται ἢ κακῆ κατάστασις οἰκουμένη, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς ἀνηκούσης εἰς τὴν τάξιν αὐτοῦ ἐδλαβείας· διότι τὸ κακόν, σιωπώμενον, οὐδέποτε ἐπανορθοῦται. Οὐδεμία

λοιπὸν ὑπάρχει οὔτε κατὰ τοῦτο ἀμάθεια, οὐδεμία βλασφημία.

Ἀλλὰ μήπως τὸ μέσον, δι' οὗ λέγει ὅτι θὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐν Χριστῷ στενωτέραν ἑνωσίν του ὁ κληρὸς εἰς ἓν σῶμα ὑπὸ μίαν κεφαλὴν, τὸν Χριστόν, μήπως δηλαδὴ ἢ σύστασις αὐτοῦ τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου, ἐπὶ τοιοῦτω ἀποδεδειγμένῳ ἤδη καλλίστῳ σκοπῷ, εἶνε μέσον κακόν; Οὐδαμῶς. Γενικῶς οἱ Σύλλογοι ὁμολογοῦνται ὑπὸ πάντων, εἴτε ἐκ κληρικῶν συνίστανται εἴτε ἐκ κληρικῶν ἕνα καὶ λαϊκῶν εἴτε ἐκ μόνον λαϊκῶν, ὅτι εἶνε κάλλιστον μέσον πρὸς ἐργαθῶν σκοπῶν ἐπιδιώξιν. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ πολίτευμα ἡμῶν οὐδὲ ἔδειαν ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως ἀπαιτεῖ πρὸς ἴδρυσιν Συλλόγου. Ἡ ἔδεια διδομένη μὲν προσθέτει καὶ τι πλέον τὸ κύρος, μὴ διδομένη δὲ οὐδὲν πρόσκομμα φέρει εἰς τὴν ὑπόστασιν καὶ ἐνεργίαν αὐτοῦ. Πλείστοι εἰς πᾶσας τὰς Ἐκκλησίας καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη ὑπάρχουσι Σύλλογοι καὶ αὐταὶ δὲ αἱ μοναὶ ἀδελφότητος καὶ συλλόγου ἀποτελοῦσιν ὑπὸ ἰδικῶν κανονισμῶν ἐπιδιώκουσαι, οὐχὶ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ τῆς Ἐκκλησίας, τὴν διὰ συστηματικῆς ἐνεργείας βελτίωσιν καὶ στενωτέραν ἑνωσίν τῶν μελῶν αὐτῶν εἰς ἓν σῶμα ὑπὸ μίαν κεφαλὴν, τὸν Χριστόν. Τοῦτο δὲ ἐπιδιώκων καὶ ὁ σύλλογος τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἐπιδιώκει σκοπὸν ἅγιον, τέλος ἐκτίοτατον. Ἀλλὰ μήπως νομικῶς δὲν ἔχει ὑπόστασιν καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶνε μέσον καλόν ὁ Ἱερός Συνδεσμός; Καὶ τοῦτο θὰ τὸ ἐξετάσωμεν εἰς τὴν σειρὰν του. Ἀλλὰ καὶ ἔν πρὸς στιγμὴν παραδεχθῶμεν τοῦτο, τὰ μέλη τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου οὐδὲν διὰ τοῦτο εὐθύνονται. Ἐπέβαλον ὑπὸ τὴν μελέτην τῶν ἡμοδίων τὸν κανονισμὸν τῶν καὶ οὕτοι ἀπεφάνθησαν ὅτι ἔχει καλλίστην νομικὴν ὑπόστασιν καὶ περιέβαλον αὐτὸν διὰ τοῦ οἰκείου βασιλικοῦ διατάγματος. Ἦ πταίει διὰ τοῦτο ὁ κληρὸς ἢ ὁ μητροπολίτης;

Ὅστε ἐξ ὅλης αὐτῆς τῆς λεπτομεροστάτης ἐξετάσεως, ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν, καταδείκνυται εἰς τὸν μὴ θέλοντα νὰ κλειθῇ τὰ ὕμματα πρὸ τοῦ φωτός, ὅτι τὸ ἀεδιάφιον τοῦ 1 ἔρθρου τοῦ κανονισμοῦ τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου οὐδεμίαν ἀμαθίαν καὶ οὐδεμίαν βλασφημίαν ἐγκρύπτει. Ἀλλ' ἀφοῦ τόσα ἀληθῆ, τόσα εὐφρημα ὑπάρχουσιν ἐν τῷ πρώτῳ ἰδαρίῳ αὐτοῦ τοῦ καταστατικοῦ τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου, καὶ τὰς εὐφροῦν ὁ κατήγορος τὰς ἀμαθίας, τοῦ τὰς εὐφροῦ τὰς βλασφημίας, καὶ πᾶς ἐτόλμησε, λαβῶν αὐτὰς ἀμφοτέραις ταῖς χερσίν, ὡς πηλὸν ἐκ τῶν ὀδῶν, νὰ τὰς ῥίψῃ κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου, κατὰ τοῦ Ἱεροῦ προσώπου τοῦ πρωθυπουργοῦ Ἀθηῶν;

Μὴ προκαταλαμβάνωμεθα. Τὸ ἦρθεν πρὸς

τὸν Κροίσον ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Σόλωνος λέγεται καὶ ἐφαρμόζεται ὅχι μόνον ὡς ἐροήθη, ἀλλὰ καὶ ἀντιστρόφως. Εἶπε δὲ ὁ σοφὸς Ἀθηναῖος πρὸς τὸν πολυτάλαντον Ἀσιακόν: *Μηδ ἐνα πρὸ τοῦ τέλους μακρὰ ἐστίν· ὡς περ ἀληθεύει καὶ οὕτω: Μηδ ἐνα πρὸ τοῦ τέλους κατὰ κρινε.* Ἴσως ἐξετάζοντας τὰς ἄλλας αὐτοῦ κατηγορίας εἴδομεν αὐτὰς ἀληθεῖς. Ἴσως ἔχει εἰς πολλὰ δίκαιον. Ἐάν δὲ τοῦτο συμβαίη, εὑρίσκειται ὑπὸ λίαν ἐλαφρυντικῆς περιπτώσεως. Διότι, ἐάν ἐν πολλοῖς ἀληθείη, ἴσως, ἐξεροθισθεῖς καὶ ἀρησθεῖς ἐνεκα τούτου, δὲν ἠδυνήθη νὰ διακηρύξῃ εὐθιγκοσίαν καὶ νὰ ἀποιεὶμὴ δικαιοσύνην ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις τοῦ ἐπί τοις ὄφρῃ ἀνδρὸς δικαιοσύνης. Θεοῦ οὐ κατεργάξεται. Ἄς ἐξετάσωμεν λοιπὸν ἡρέμι ἐν ἐπομένοις μίαν πρὸς μίαν καὶ τὰς ἄλλας του κατηγορίας. Διότι πᾶσα προκατάληψις, πᾶσα ἀρχὴ ἀποτίεται, ὡς ἄλλα τέματα, τὰς ἀδικίας κρίσεις. Ἀλλὰ καὶ ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι πᾶσαι αἱ κατηγορίαι τοῦ κατηγοροῦ εἰς τὸν ἰσὸς ἴδιαι, ὅτι ἀσεβῶς διαπομπεῖ τὴν ὑπόληψιν τοῦ πρωτοειράρχου τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι κεκοβούλωσ μηχανᾶται νὰ ἐξεροθίσῃ τοὺς ἄλλους ἀρχιερεῖς κατὰ τοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ αὐτῶν, καὶ τοὺς ὑποδεεστέρους κληρικῶς κατὰ τοῦ ἀρχιεροῦ αὐτῶν, ἐνσπείρων ζήλεια, προκαλῶν συγκροῦσεις, μὴ λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὰ ἐντεῦθεν προσηνόμενα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸ ἔθνος κακὰ, ὅπερ ἀπειχόμεθα νὰ ἀληθεύῃ δι' αὐτῶν, δὲν πρέπει ἡμεῖς νὰ ἀνταποδώσωμεν περιφρόνησιν εἰς τὴν περιφρόνησιν, ββριν εἰς τὴν ββριν, ἀδικον κατηγορίαν εἰς τὴν ἀδικον κατηγορίαν, σκαιότητα εἰς τὴν σκαιότητα, κακὸν ἀντὶ κακοῦ. Διότι τοῦ τότε αἱ ἀρχαὶ αἱ χριστιανικαί, αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐπιστημονικῆς συζητήσεως, αἱ ἀρχαὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐργενείας; Οἱ μαχόμενοι ὑπὲρ τῶν χριστιανικῶν ἰδεῶν πρέπει νὰ ἐφαρμόξωσι τὴν ὑψίστην ἐντολήν τοῦ Κυρίου, λέγοντες: «*Ὁ ὁ λόγος ἐστὶ τοὺς κατὰ κρινε ὁ μᾶς*».

**ΖΗΚΟΥΡΩΣΗ
ΜΕΛΕΤΗ**
ΠΕΡΙ ΝΕΟΠΑΤΩΝΙΚΟΥ ΠΑΝΘΕΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΤ ΘΕΙΣΜΟΥ
(Συνέχεια' ἄρα προηγ. ἀριθ. 10)

Ἦσαν δ' ἐδιδάχθη ὁ Πλωτίνος τὸν τῆς ἀπορορίας καὶ ἀκτινοβολίας φυσικῶν τοῦτον νόμον, τὸν διέποντα τὸ σύμπαν; Οὐχὶ παρὰ τῶν Ἑλλήνων, παρὰ τοῦ Πλάτωνος καὶ τῆς γνησίας ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ παρὰ

τῶν Ἰνδῶν, Περσῶν καὶ ἄλλων βαρβάρων λαῶν. «*Πάντα, λέγει ὁ κ. Ροῦδης, τὰ καλούμενα βάρβαρα ἔθνη τῆς Ἀνατολῆς, Ἰνδοί, Πέρσαι, Βαβυλώνιοι, Φοίνικες, Αἰγύπτιοι καὶ Χαλδαῖοι, εἶχον κτισθῆναι ἀπὸ ἀνημμενῶν τῶν ἡδὴ χρόνων ὡς ἀνεύρασι τὴν μόνον ἐνοχὰ τὴν λῦσιμ τοῦ φροβρωτάτου τῶν μεταφυσικῶν κόσμων καὶ νὰ ἐξηγήσωσι τὴν δημιουργίαν διὰ τοῦ ἀρχιμου τῆς ἐκπεροθίσεως ἢ ἀποροθίσεως*». Εἰς μίαν λοιπὸν θανάξει ὁ πεπολιτισμένος κόσμος τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν, ἀπὸ αὐτῆ δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνεύρη τὴν μόνον δυνατὴν λύσιν τοῦ φροβρωτάτου τῶν μεταφυσικῶν ζητημάτων, νὰ ἐξηγήσῃ τὴν γένεσιν τοῦ κόσμου διὰ τοῦ ἀρχιμου τῆς ἀποροθίσεως, ἢν ἀνεύρασαν μόνον οἱ βάρβαρα λαοὶ τῆς Ἀσίας καὶ Αἰγυπτῆς, ἐξ ὧν περιέλαβε τὰ τὴν καὶ ὁ Πλωτίνος πρὸς φροβρωτὸν καὶ ἀναγέννησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνος! Ὁ κ. Ροῦδης τὴν θεωρίαν περὶ παραγωγῆς τοῦ κόσμου διὰ πνευματικῆς ἐνεργείας ἀπειροθίτου Ἡνεύματος ἀποδοκιμάξων ὡς ἀνθρωποειδῆ καὶ ἀποδεχόμενος ὡς ἀληθῆ τὴν διὰ τινος φυσικῆς ἐνεργείας, δι' ἀποροθίσεως καὶ ἀκτινοβολίας, γένεσιν τοῦ κόσμου ἐκ τινος ἀρχῆς φροβρωθίσεως, προσποτιθῆσαν ἄνω καὶ ἄνω σφαιροειδῆς, ὅτι ὁ λογικὸς ἀνθρώπος εἶνε ὑποδεεστέρος τῆς ἀλόγου φύσεως, ἢ πνευματικῆς ἐνεργείας ὑποδεεστέρος τῆς φυσικῆς ἐνεργείας, ὁ νοῦς καὶ ἡ ἐλευθερία τῶν πνευματικῶν ἄντων εἶνε κατώτεροι τῶν φυσικῶν ἀντιμέμων καὶ τῆς κατὰ τερπλὴν ἀναγκαιότητα ἐνεργείας αὐτῶν! Ἀλλ' ἀπὸ ἰδαίχθη ὅτι ἡ περὶ Θεοῦ ὡς καθαρικῆτος Ἡνεύματος ἐννοια δὲν εἶνε ἀνθρωποειδῆς, ἐμὴ καὶ ὅσον ὁ ἀνθρώπος εἶνε θεοειδῆς, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ἀνθρωποειδῆς οὐδὲ ἢ διὰ πνευματικῆς ἐνεργείας ἀπολοῦτο Ἡνεύματος δημιουργία τοῦ κόσμου, ὡς θέλει νὰ παραστήσῃ αὐτὴν ὁ κ. Ροῦδης. Ὅθεν ἢ ὑπὸ τοῦ ἀπειροθίτου Ἡνεύματος δημιουργία τοῦ κόσμου δύναται κυρίως νὰ ἀνοικασθῆ πνευματικοειδῆς, ἐντὶ ἢ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀριστομένου ὡς τινος φυσικῆς ἀντιμέμω ἀποροθί ἢ ἀκτινοβολία τοῦ κόσμου εἶνε κυριαρχικῶς φροβρωθίσεως. Ὅποτῆρα δὲ τῶν ἀντιθέτων τούτων θεωριῶν περὶ τῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ γένεσεως τοῦ κόσμου εἶνε ἀντιθέτω, ἀφίνομεν ν' ἀποφανθῆ ὡς λογικὸς ἀνθρώπος ἢντὶ τοῦν ἔχων καὶ ἀπηλλαγμένος πάσης προκαταλήψεως καὶ διαστρωφῆς τῆς διανοίας διὰ παραδόξων φιλοσοφημάτων.

Ἄλλως δὲ πῶς εἶνε δυνατὸν ν' ἀποροθίση ἢ ἐκχυθῆ ἐκ τοῦ Θεοῦ ὁ κόσμος, ἂν ὁ Θεὸς νοηθῆ ὡς τὸ ἀφηρημένον ἐν, ὡς ἀπόλυτος ἄριστος πᾶσης πραγματικότητος καὶ πολλαπλότητος ἐν τῷ κόσμῳ, καθὼς ἰδάρην ὑπὸ νοεῖ τῶν Θεῶν ὁ κ. Ροῦδης μετὰ τοῦ Πλωτίνου; Τὸ ἀδύνατον τῆς τοιαύτης ἐκχύσεως καὶ ἀκτινο-

βολίης ἐκ τοῦ ἀφηρημένου ἐνός, εἰς ὃ διὰ τῆς ἐκστάσεως ἰσχυρῆς ἢν ἀνέγεται ὁ Πλωτίνος, συνειδῶς ὁπωσδήποτε καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἐκστάσει αὐτοῦ, ἐν ἀντιφάσει πρὸς ἐαυτὸν νοεῖ ἕνα τὸ ἐν ὡς ὄν τέλειον καὶ ὑπέροπλος ἐκ τοιούτου δὲ ὄντος, ὅπερ εἶνε ὑπέροπλος, δύναται ν' ἀποροθίση ἢ ἐκχυθῆ τι διότι ἐκ τινος μὲν ἀφηρημένου ἐνός καὶ κενῶ παντὸς περιεχομένου, πάσης πραγματικότητος, οὐδὲν δύναται ν' ἀποροθίση, ὡς ἐκ τινος ἀργείου κενῶ ὕδατος ἢ ἄλλου τινός, οὐδὲν δύναται ν' ἀποροθίση ἢ ἐκχυθῆ ἕκ τινος ὅμως ὄντος περιέχοντος ὁπωσδήποτε τὴν ἐν τῷ κόσμῳ διεσπασμένην καὶ μεμιγμένην οὐσίαν, δύναται νὰ προέλθῃ οὕτως ἢ ἄλλως ὁ κόσμος καὶ τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὸν ὄντα. Οὕτω δὲ παριστῶν τὸν Θεὸν ἀποδέχεται ὅτι ἐξ αὐτοῦ δι' ἀποροθίσεως ἢ ἀκτινοβολίας ἐκπηγάζουσι τὰ ὄντα καὶ αἱ δυνάμεις τοῦ κόσμου, καὶ πρῶτον προῖον τῆς τοιαύτης ἐκ τοῦ ὄντος ἀποροθίσεως ἢ ἀκτινοβολίας εἶνε ὁ νοῦς. Ἀλλ' ὁ νοῦς δὲν δύναται νὰ προέλθῃ ἐκ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐνός ὄντος, ἂν μὴ περιέχεται ὁπωσδήποτε ἐν τῇ ἀρχῇ, ἐν τῷ ἐν ὄντι ὄντι δὲ νὰ περιέχεται ὁ νοῦς ἐν τῷ ἐν ὄντι ἢ ἐνεργεῖ ἢ δυνάμει μόνον. Ἐάν ὁ νοῦς ἐν τῷ ἐν ὄντι περιέχεται εἶνε ἐργεῖα περιλαμβανῶν ἐν ἐαυτῷ οὐ μόνον τὴν τοῦ ἐνός ὡς ἀπεριορίστου ἰδέαν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδέας τῶν ὄντων τοῦ κόσμου, τότε τὸ ἐν ὄν εἶνε ἕνα ὄν νοῦν, εἶνε νοῦς ἀπεριορίστος, ἐπομένως καὶ πνεῦμα ἀπεριορίστος, ἔχων συνέδησιν καὶ ἐλευθερίαν βούλησιν, ὁ δ' ἐξ αὐτοῦ προσηρόμενος ἐν τῷ κόσμῳ νοῦς εἶνε οὐχὶ ἀπόλυτος ἢ ἀπεριορίστος, ὡς ὁ τοῦ Θεοῦ νοῦς, ἀλλὰ περιορισμένος, ἕτε εἰς τὸν περιορισμῶν κόσμον ἀνύκων. Κατὰ τὴν ἐννοίαν ταύτην οὐδέμια σχεδὸν διαφρονία ἠθέλει ὑπόρχει πρὸς τὴν περὶ Θεοῦ ἐννοίαν τοῦ κυρίου θεοσμοῦ. Ἄν ὅμως ὁ νοῦς ἐν τῷ ἐν ὄντι ὡς πρῶτη ἀρχὴ τοῦ κόσμου περιέχεται δ' ὄν ἀμει μόνον, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ὄντα τοῦ κόσμου, τότε τὸ ἐν ὄν καὶ «*ἢ περὶ τὸ ὄν ἐν τῷ εἶναι ζωῆ*» νοεῖται ὡς «*ὁ μὲν ὅ πᾶσα καὶ πλήρης, ἀδιάστατος πανταχῇ, τὰ ὄντα τῆς, ζωῆ μένουσα ἐν τῷ αὐτῷ*» (Ἐννεαδ. β, θ, θ), ἢ τοιαύτη δ' ἐννοια τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐνός ὄντος, ἐξ οὗ ἀποροθί ὁ κόσμος, εἶνε τὸ χάος, ἐν τῷ κατὰ τὸν Ἀναξαγόραν «*ὁμοῦ πάντα χοήματα ἦν*» πρὶν διακοσμηθῆ ὑπὸ τοῦ νοῦ, ὡς ἐν τοῖς προσηρομένοις εἶδομεν. Αὕτη δὲ εἶνε ἢ κατὰ Πλωτίνου ἐννοια περὶ τοῦ ἐνός ὄντος καὶ τῆς περὶ αὐτὸ ζωῆς καὶ ἢ τοιαύτη ἐννοια δὲν διαφέρει τῆς ἐννοίας τῆς ὕλης, ἢντὶ εἶνε τὸ δυνάμει εἶναι τῶν ὄντων. Ὅθεν ὅσον καὶ ἂν προσπικθῆ ὁ κ. Ροῦδης νὰ παραστήσῃ τὸ φιλοσοφικὸν σύστημα τοῦ Πλωτίνου ὡς ἀντίθετον τοῦ ὄντος, κατὰ βῆθος

ἐξαναζόμενον φέρει ἐν ἐαυτῷ τὸ σπέρμα τοῦ ὄντος, καὶ ἐν τῇ κατ' ἐπίφασιν ὑψηλῇ περὶ Θεοῦ ἐννοίᾳ ὑπολανθάνει ἄλλοτε μὲν ἄρησις τῆς πραγματικότητος τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποθέσεως τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἄλλοτε δὲ ἄρησις τῆς πραγματικότητος τοῦ κόσμου καὶ παραδοχὴ τῆς πραγματικότητος μόνου τοῦ Θεοῦ. Ἐξετάσωμεν νῦν ἀκριβέστερον τὴν ἐκ τοῦ ἐνός, τοῦ Θεοῦ, ἀποροθίαν τοῦ κόσμου κατὰ τὸν Πλωτίνου. Ἀπὸ κατὰ τὸν Πλωτίνου ὁ Θεὸς καθ' ἐαυτὸν εἶνε ἄνους καὶ ἀσυνείδητος, ἢ ἐξ αὐτοῦ προέλευσις τοῦ κόσμου, ὡς καὶ πᾶσα ἐνεργεια αὐτοῦ, εἶνε ἐπέσεως ἕνεκ συνειδήσεως καὶ νοήσεως. Ὅθεν ὁρθως ἐκτίθησιν ὁ κ. Ροῦδης τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Πλωτίνου λέγων «*τὰ πάντα εἶναι μόρια Θεοῦ ὡς ἐπεροθίσαντα διὰ τὸ ὑπέροπλος ἐξ αὐτοῦ οὐ προσενέουσιν, οὐδὲ βουληθέντες, οὐδ' ὄλως κινήθεντες*» (Πλωτίν. Ἐννεαδ. ε, α, 2) διότι ἢ πρόσενουσι ἢ βούλησις καὶ ἢ κίνησις εἶναι ἀσυμβίβαστα πρὸς τὴν ἐνόηται καὶ ἠρεμίαν τῆς πρώτης ἀρχῆς τῶν ὄντων... Οὐ μόνον δὲ πρὸς τὴν λογικὴν ἐντιβάνει ἢ ἀπέθεσις πρώτης αἰτίας μὴ ἐπεροθίσμενης, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν διέποντα τὸν αἰσθητὸν κόσμον ἀπαράβατον νόμον, καθ' ὃν οὐδὲν βλέπομεν τῶν ὄντων ἀνεχόμενον ἐφ' ἐαυτοῦ μένειν», ἀλλὰ «*πάντα ἕτερον τι ποιοῦντα*», καὶ οὐ μόνον τὰ ἔχοντα προαίρεσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ «*ἄψυχα μεταδιδόντα ἐκτῶν ὅσον δύναται*», ὄλον θερομότητα τὸ πῶρ, ψῦχος ἢ χιῶν καὶ ἐυωδίαν τὸ ἄνθος. Πῶς λοιπὸν τὸ πρῶτον καὶ ὑπέροπλος πάντων, «*ἐν ἐαυτῷ σταίη ὡς περ φθονῆσαν ἐαυτοῦ ἢ ἀδυνατήσαν*»; Πῶς δ' ἂν εἶτι ἀρχὴ εἶη;» (Ἐννεαδ. ε, δ', 9 πρβλ. σελ. 536, 537). Καὶ ἀλλαχού «*τὸν κόσμον δὲν ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐπακτῶ γνώμη, οὐδὲ βουλήν ἢ σκέψιν ἀναμείνας*», ἀλλὰ διότι «*ἐνεστὶν ἐκάστη φύσει τὸ μετ' αὐτὴν ποιεῖν καὶ ἐξέλτεσθαι ὄλον σπέρματος*». Ἦ δὲ τοιαύτη ἐξέλιξις τοῦ ἐν σπέρματι λόγου εἶναι πάντοτε ἀσυνείδητος «*τὸ ποιοῦν φυσικῶς οὐ νόησις, οὐδὲ ὕρασις, ἀλλὰ δύναμις τρεπτικῆ τῆς ὕλης οὐ κ εἰ δ' οὐτῆ, ἀλλὰ ὄρῳσα μόνον*» (σελ. 540). Κατὰ τοὺς λόγους τούτους εἰς τὸν Θεὸν, τὸ ἐν, ἀποδίδεται μόνον αὐτομετάδοσις ἐκτὸς ἐαυτοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ αὐτοσυντήρησις, ἢς ἕνεκ ὁ Θεὸς δὲν δύναται νὰ ἦμε ἄτρεπτος. Τὸ ἐν ὡς ὑπέροπλος ἐπεροθίσαν δὲν μένει ἐφ' ἐαυτοῦ, ἀλλὰ μεταδιδόμενον ἐκτὸς ἐαυτοῦ τρέπεται εἰς ἕτερον τι, εἰς τὸν κόσμον, ὡς τὸ πῶρ μεταδίδον ἐκτὸς ἐαυτοῦ τὴν θερομότητα δι' ἀκτινοβολίας διασκέδαννται, καὶ τὸ ἄνθος μεταδίδον ἐυωδίαν ἀποβάλλει ἐξ ἐαυτοῦ μόριον τῆς ἐαυτοῦ οὐσίας. Καὶ ἢ χριστιανικῆ θερομότης τοῦ Θεοῦ ὡς μεταδοτικὸν ἐκτὸς ἐαυτοῦ, ἀλλὰ

μετά της τοιαύτης αυτομεταδόσεως αποδέχεται έμα και αυτοσυντήρησιν, δι' ης δὲν ἀπώλλυσιν εαυτὸν ἐν τῇ πρὸς τὰ ἐκτὸς μεταδόσει, ὡς τὸ πῦρ καὶ πάντα τὰ φυσικὰ ὄντα ἐν τῇ εαυτῶν μεταδόσει, μεταστροφόμενα εἰς ἕτερόν τι, εἰ καὶ παρατηρεῖται ὡς ἀδήποτε καὶ ἐν τοῖς πράγμασι τοῦ φυσικοῦ κόσμου σχετικῆς αὐτοσυντήρησις, οἷον ἡ ἐντίστασις τῶν σωμάτων, δι' ἧς ταῦτα ἀντενεργοῦσι κατὰ τὸ ἀπ' ἀλλήλων χωρισμοῦ τῶν μορίων αὐτῶν, καὶ ἡ ἰδιότης τοῦ ἀναλαμβάνειν ταῦτα τὸ ἀρχικὸν σχῆμα μετὰ τὴν παύσιν τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιενεργείας, εἴαν ἡ ἐνέργεια τῶν ἐξωτερικῶν δυνάμεων καὶ ἡ ὑπ' αὐτῶν ἐπιενεργείσα μεταβολή τῆς διατάξεως τῶν μορίων δὲν ὑπερέβησαν ὄριον τι, δύναται καὶ θεωρηθῆσιν ὡς αὐτοσυντήρησις τις τῶν φυσικῶν σωμάτων. Ἄλλ' ἐνῶ ἐν τοῖς φυσικοῖς σώμασιν ἡ μεταδόσις συνεπάγεται μείωσιν καὶ ἀπώλειαν τῆς οὐσίας διὰ βαθμιαίας τροπῆς αὐτῶν εἰς ἕτερόν τι, τὰ πνευματικὰ ὄντα διὰ τῆς μεταδόσεως πνευματικῶν ἀγαθῶν ἐξ εαυτῶν εἰς ἄλλα οὐ μόνον δὲν μειοῦσιν ἢ ἀποβάλλουσι τὴν πνευματικὴν αὐτῶν οὐσίαν, ἀλλὰ μάλιστα δι' αὐτῆς γίνονται καὶ αὐτὰ τελειότερα, ὡς καθιστῶσιν ἕλλα πνευματικὰ ὄντα τελειότερα διὰ τῆς ἐξ εαυτῶν πνευματικῆς ταύτης μεταδόσεως, οἷον ὁ διὰ διδασκαλίας μεταδίδων εἰς ἄλλους γνώσεις, οὐ μόνον τοῖς εἰς οὗς γίνεται ἡ μετάδοσις ἀναπτύσσεται πνευματικῶς, ἀλλὰ καὶ τὰς εαυτοῦ γνώσεις καθιστᾷ σαφέστερας καὶ μονιμότερας ἐν τῇ εαυτοῦ συνειδήσει καὶ τὸ εαυτοῦ πνεῦμα ἀναπτύσσει ἔτι μᾶλλον ὁμοίως καὶ ἡ δι' ἡθικῶν ἀρετῶν εἰς ἄλλους μεταδόσις ἀγαθῶν καθιστᾷ τὸν μεταδίδοντα ἠθικῶς τελειότερον. Ἡ ἀκτινοβολία ὅμως τοῦ πυρός συνεπάγεται ἀπώλειαν θερμοκρατικοῦ ἀπορροήεντος ἐκ τοῦ δι' ἀκτινοβολίας ἐκπέμποντος αὐτοῦ φυσικοῦ σώματος. Ὅθεν καὶ διὰ τῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀπορροῆς τοῦ κόσμου ὁ Θεὸς ἀπώλλυσιν βαθμῆδεν ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ τῆς ἀπορροῆς τὴν εαυτοῦ οὐσίαν, ἥτις κατὰ μικρὸν μετατρέπεται εἰς τὸν κόσμον διὰ τῆς τοιαύτης μεταδόσεως παρεπιμείνης ὡς φυσικῆς ἀπορροῆς. Μόνον εἴαν ἡ ἐκ τοῦ Θεοῦ μετάδοσις νοητῆ ὡς πνευματικὴ καὶ οὐχὶ ὡς φυσικῆ ἐνέργεια, δὲν συνεπάγεται ἀπώλειαν καὶ μετατροπὴν τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον. Ἄν δύναται δὲ ν' ἀποκρουσθῇ ὑπὸ τοῦ κ. Ροῦδου καὶ τῶν ὁπαδῶν τοῦ πανθεϊσμοῦ ἡ τοιαύτη ἀπώλεια τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον διὰ τῆς δικαιολογίας ὅτι ἡ μεταξὺ Θεοῦ καὶ κόσμου σχέσις ὡς σχέσις ἀπορροῆς καὶ ἀκτινοβολίας ἢ ἐκχύσεως εἶνε ἀπλή μεταφορά διότι τὴν ἀπορροῆν ἢ ἀκτινοβολίαν ὁ κ. Ροῦδης ἀνάγει εἰς γενικὸν ἐπὶ τῆς λογικῆς καὶ τῆς πείρας στηριζόμενον καὶ ἀπαράβατον νόμον, λέγων, «ὁ νόμος τῆς ἐκχύσεως ἐκπορεύσεως,

προόδου, ἀπορροῆς, ἀκτινοβολίας... εἶνε κατ' εἶτα τὴν λογικὴν καὶ τὴν πείρα ν' ἀπαράβατος καὶ μόνος (κατὰ τὴν ἐξηγήσιν τῆς γενέσεως τῶν ὄντων)» (σελ. 537 στηλ. 2). Ἡ τροχὸς τῶν λέξεων ἐκπορεύσεως, φῶς, ἀπαύρασμα κλπ. δύναται καὶ ἐκληφθῆ ὡς μεταφορικῆ μόνον, ὅταν νοηταί ὁ μὲν Θεὸς ὡς ἀπολύτως αὐτοσυνείδητος καὶ ἀνεξάντιστος πνευματικὸν ὄν, ἡ δὲ μεταξὺ Θεοῦ καὶ κόσμου σχέσις οὐχὶ ὡς φυσικῆ, ἀλλ' ὡς πνευματικῆ διὰ πνευματικῆς ἐνεργείας μετὰ συνειδήσεως καὶ ἐλευθέρας βουλήσεως. Ὅθεν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας οἱ τοιαύτην πνευματικὴν ἐννοίαν περὶ Θεοῦ καὶ τῆς πρὸς τὸν κόσμον σχέσεως αὐτοῦ ἔχοντες, ὅταν μεταχειρίζονται καὶ τοιαύτας ἐκφράσεις, ἐκλαμβάνουσι τὰς λέξεις ταύτας μεταφορικῶς, ἡ δ' ἐννοία τῶν μεταφορῶν ταύτων εἶνε σύμφωνος πρὸς τὴν πνευματικὴν ἐννοίαν περὶ Θεοῦ καὶ τῆς πρὸς τὸν κόσμον σχέσεως αὐτοῦ (πρβλ. Κλήμεντος Ἀλεξανδρ. στρωμ. τ'. σελ. 290 καὶ ε' σελ. 247). Ἡ τοιαύτη περὶ Θεοῦ καὶ τῆς πρὸς τὸν κόσμον σχέσεως αὐτοῦ πνευματικῆ ἐννοία συνάδει πληρετέστα οὐ μόνον πρὸς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, καθ' ἣν «Πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ διεπισκουεῖν» (Ἰωάν. Α' 24), ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν γνησίαν ἐλληνικὴν φιλοσοφίαν, ὁποῖα εἶνε ἡ Πλατωνικὴ καὶ Ἀριστοτελικὴ φιλοσοφία, καὶ καθ' ὅσον πρὸς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα παντὸς ἡλικίας ἔχοντος. Ἄλλ' ἡ νεοπλατωνικὴ φιλοσοφία, ἥς ἐνθεορμαν διασώτην ἐκίχοντο εαυτὸν ὁ κ. Ροῦδης, παραγνωρίζουσα τὸν πνευματικὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ γε ἐλληνικοῦ ἔθνους καὶ τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ, ἐνόμισεν ὅτι ἔφρον ὡς πολῆτιμον φιλοσοφικὸν θεοκρατὸν τὸ περὶ ἀπορροῆς ἢ ἀκτινοβολίας φιλοσοφικὸν καὶ θρησκευτικὸν δόγμα τῶν Ἰνδῶν, Περσῶν καὶ λαϊκῶν βαρβάρων ἔθνων τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, ἴτινα, κατὰ τὸν κ. Ροῦδην, εἶχον κατορθώσει ἀπὸ ἀρημημονεῦτων ἡδῆ χρόνων ν' ἀνεύρωσι τὴν μόνην δυνατὴν λύσιν τοῦ φοβερωτάτου τῶν μεταφυσικῶν κόμβων καὶ τὰ ἐξηγήσωσι τὴν δημιουργίαν διὰ τοῦ δόγματος τῆς ἐκπορεύσεως ἢ ἀπορροῆς» (σελ. 536, 2). Τὸ ἐλληνικὸν φιλοσοφικὸν πνεῦμα, ὡς περὶ διὰ τοῦ Ἀναξαγόρου, Σωκράτους, Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους ἀνήχθη εἰς τοιαύτην περὶ Θεοῦ καὶ τῆς πρὸς τὸν κόσμον σχέσεως αὐτοῦ πνευματικὴν ἐννοίαν, τοσοῦτον ἐξέπεσαν ἐν τῇ νεοπλατωνικῇ φιλοσοφίᾳ, ὥστε πελαγονοποιῶσαν ἐπανήλθεν εἰς τὴν ἀρχαίαν κοινὴν τῶν ἀρετῶν ἐθνῶν, εἰς τὴν ἀπωτέραν Ἑλληνικὴν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν πρὸ τῆς διασπορῆς αὐτῶν πίστιν, ἥτις διετηρεῖτο παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Γάγγου ἀναλλοίωτος ἀπὸ ἀρημημονεῦτων χρόνων», ἡ

πως ἀνεύρη τὴν ἀρχὴν τοῦ παντός καὶ τὴν γένεσιν τοῦ κόσμου (σελ. 544). Τὸ δὲ ἦν ἡ πίστις καὶ ἡ λατρεία αὕτη, ἀπ' ἧς ἀφιστέμειον τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος καὶ τὸ φιλοσοφικὸν αὐτοῦ πνεῦμα ἀπώλεσε τὴν ὁδὸν τὴν ἔχουσαν εἰς τὴν μόνην δυνατὴν λύσιν τοῦ φοβερωτάτου τῶν μεταφυσικῶν κόμβων, εἰς ἣν ἐνόμισεν ἡ νεοπλατωνικὴ φιλοσοφία ὅτι ὤφειλε καὶ ἐπανέλθῃ; Ἡ λατρεία τοῦ φωτεινοῦ οὐρανοῦ, τοῦ φωτός ἢ τοῦ πυρός καὶ ἡ πίστις εἰς τὸ πανθεϊστικὸν δόγμα! Ἄπανα ἢ ἀπὸ τῆς διασπορῆς τῶν ἀρετῶν ἔθνων, ὅν ἐν ἦν καὶ τὸ ἐλληνικόν, μεσολαβήσασα θρησκευτικῆ, πνευματικῆ καὶ φιλοσοφικῆ ἀνάπτυξιν, ἡ καλαισθητικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνάπτυξις τῆς θρησκείας τῶν Ἑλλήνων, δι' ἧς αὕτη ἀπὸ φωτολατρίας καὶ φυσιολατρίας ἀπέβαινε βαθμῆδεν ἀνθρωπολατρεία καὶ πνευματικωτέρω, ἡ δὲ φιλοσοφία ἀπὸ τῆς φυσιολογίας ἀνήγαγε εἰς φιλοσοφίαν τοῦ πνεύματος, ἔπασα ἡ γυγάντεις αὕτη παράδοσις ἐδηωρήθη ὡς μηδαιμνὴ, ἐκ δὲ τοῦ ὕψους, εἰς ὃ ἀνήγκιον τὴν ἐλληνικὴν φιλοσοφίαν οἱ δύο δαιμόνιοι Ἕλληνες φιλόσοφοι, ὁ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης, ἐξέπεσαν οἱ λεγόμενοι νεοπλατωνικοὶ εἰς τὴν φυσιοειδῆ ἐννοίαν περὶ Θεοῦ καὶ τῆς πρὸς τὸν κόσμον σχέσεως αὐτοῦ, ἥτις ἤρμοζεν εἰς τὴν φυσιολατρείαν καὶ φωτολατρείαν τῶν ἀρετῶν ἔθνων πρὸ τῆς διασπορῆς αὐτῶν. (Μικλοῦθε!).

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΝ Β'.

Ἀλλὰ τίς διηγῆσεται, ἢ τίς δυνατὸς ὅπως κατανοήσῃ ἢ ἐπαξίως θαυμάσῃ τὸ ὑπερθεάμιαστον καὶ ἀκατανόητον μυστήριον τῆς ἀγάπης, ἣν ἔδειξε Θεὸς ὁ Πατήρ, ὡς ἀπολυτρώσιν τὸ εἰς φθορὰν καὶ εἰς θάνατον περιπεσὸν γένος τῶν ἀνθρώπων, διὰ τὴν ἁμαρτίαν τῶν πρωτοπλάστων, τῶν παραβάτων τὴν θεϊαν ἐντολὴν, καὶ φρονέτων ἐν τῷ παραδείσῳ τὸν ἀπηγορευμένον καρπὸν τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως καλοῦ καὶ πονηροῦ;

Τὰ σύμπαντα παρήχθησαν δι' ἐνὸς μόνου λόγου τοῦ Παντοκράτορος· εἶπε καὶ ἐγένετο, ἐνετελέλατο καὶ ἐκτίσθησαν· ἐξήρασε μόνον τὸ πανσθενουργὸν αὐτοῦ θέλημα, ὡς ὁ μὲν οὐρανὸς ἐμπλησθῆ ἀναριθμητῶν μυριάδων φωστῆρων, ἐν πάσῃ τῇ θανμαστῇ αὐτῶν ἀραιότητι καὶ μεγαληπρεπέει πορευομένων, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐναρμονίω καὶ καταπληρικῆ ἀκριβείᾳ, ἀπὸ χλιείδων ἡδῆ ἐναυτῶν ἐν τῇ περιστροφῇ καὶ πορείᾳ αὐτῶν τοὺς τεταγμένους νόμους τοῦ πανσόφου Ἁμι-

ουροῦ φυλασσόντων, ἡ δὲ ἡμετέρα γῆ περιβληθῆ ὡσαύτως τὸ ἐξείσιον καὶ καθ' ὥρας ἐπιπέσιον ποικίλων αὐτῆς κάλλος, διὰ τὴν περὶ τὸν ἥλιον περιστροφὴν τῆς, ὡς καὶ τὰ ξελιδωρα καὶ ἀνεξάντηλα αὐτῆς ἀγαθὰ, δι' ὧν συντηρεῖ καὶ ἐυφραίνει ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ. Καὶ οὕτω μὲν ἐν ἀρχῇ ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ὁ παντοδύναμος Θεός, καὶ οὐχὶ ἡ τυφλὴ καὶ ἄλογος τύχη καὶ σύμπτωση, ὡς δοξάζουσιν οἱ μαροὶ καὶ τυφλοὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ ἀρνούμενοι τὴν προσωπικὴν ὑπαρξιν τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ τὴν ἀδιάλειπτον αὐτοῦ πρόνοιαν ἐπὶ πάντων τῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ. Μαροὶ καὶ τυφλοὶ! διότι παραδέχονται οὐκίαν ἕνευ οὐλοδόμου, πλοῖον ἕνευ ναυπηγοῦ, ὠρολόγιον ἕνευ ὠρολογοποιοῦ, γῆν καὶ οὐρανόν, ἕνευ πανσόφου καὶ παντοδυνάμου δημιουργοῦ καὶ διὰ τοῦτο μόνος ὁ ἕφρων εἶπε καὶ λέγει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ὅτι οὐκ ἔστι Θεός.

Ἄλλ' ὅπως λυτρώσῃ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, τῆς κατάρτας καὶ τοῦ αἰώνιου θανάτου τὸν παραπεσόντα καὶ παραβάτην τῆς θεϊᾶς ἐντολῆς ἄνθρωπον, ἡδούκησεν ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς τὴν ἐν χρόνῳ ἐκτέλεσιν τοῦ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου προωρισμένου καὶ προσδοκωμένου μυστηρίου τῆς θεϊᾶς ἐνανθρωπήσεως, καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον τὸν Τῶν αὐτοῦ τὸν Μωνογενῆ, τὸν Κόριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, Σωτήρα καὶ λυτρωτὴν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων· «ὁ ὅτι γὰρ ἡ γὰ πῆσεν ὁ Θεός το ὁ νόσμον, ὡς τε τὸν Τῶν αὐτοῦ τὸν μορογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔξει ζωὴν αἰώνιον» (Ἰωάν. Γ', 16).

Ὁ Θεάνθρωπος λοιπὸν, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, τὸ ἀκεῦν γάσμα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, καὶ χερακτηρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, ὁ φέρων τὰ πάντα τῶ ἡματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ (Ἐβρ. Α', 3), ἐν φῆσει πεκντες οἱ θῆσαν ὁ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως. ἀπεκροφον (Κολ. Β', 3), ὁ ξῶν εἰς τοῦς αἰῶνας τῶν αἰῶνων, καὶ ἔχων τὰς κλετς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἔδου (Ἀποκ. Α', 28), ὁ βασιλεύς τῶν οὐρανῶν, διὰ φιλάνθρωπίαν κατέλθων ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθεὶς ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσας, σταυρωθεὶς τε ὑπὲρ ἡμῶν καὶ παθὼν καὶ ταπεινῶν, καὶ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἀναληφθεὶς εἰς τὸν οὐρανόν, ἔξ οὗ ἐλεύσεται πάλιν μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, ὁ Θεάνθρωπος ἐξετέλεσεν οὕτω τὴν φιλάνθρωπον καὶ προαιώνιον βουλήν τοῦ προαιαρχοῦ

φρων τύραννος άπειτεί την Βρισηίδα αντί της Χρυσήδος, αλλά λογομαχεί ούτωως προς τον Αγαμέμνονα, δεινόν και τοτότον ήβριστήν και ούτω δύο ένδρες άρχηγοί στρατού παρίστανται ως παίδες έριζόντες προς άλλήλους, έπιλαθόμενοι, ότι οι άρχοντες στρατών και λαών έχοντες εδδύνας όφείλουσι να έχουσι φρόνησιν και μετριοπάθειαν.

Ούδέν δ' άλλο είνε χαρακτηριστικώτερον της γνώμης του ποιητού περί της έριδος των δύο άρχηγών ή ή άγάπη αυτού προς τον γηραιόν Νέστορα. Ακαμάουσης δήλα δη της έριδος και άπειλήσαντος του Αχιλλέως άποχώρησιν άπεκίθησε, λέγει ο ποιητής, ό ήδυνεπής Νέστορ, ό λιγύς των Ηυλίων άρχηγής, άπό του στόματος του όποιου έρρεε φωνή μέλιτος γλυκυτέρα—Και πρώτον μόν λέγει, ότι ή έρις των δύο άρχηγών φέρει χαράν μόν τοις κολεμίοις, κένθος δέ τή πατρίδι έπειτα δ' άποτρέφας την προσοχήν των έριζόντων άπό των παρόντων πειράται να θεραπεύσθ την φιλοτιμίαν έκατέρου, διότι είδεν, ότι επί τέλους τό ζήτημα είχε καταστήσει εις ζήτημα φιλοτιμίας, ως συνήθως συμβαίνει εν έριδι, και ούδέτερος ήτο πρόθυμος να υποχωρήσθ, ό μόν Αγαμέμνων, διότι ήτο ό κραταιότατος των ήγεμόνων, ό δ' Αχιλλεύς, διότι ήτο ό ανδρειότατος των Αχαιών. Ο γέρον λοιπόν όμολογήσας έκατέρω την ύπάρχουσαν άρετήν προσπαθεί να μιλάξθ άμφοτέρων την γνώμην. Είνε δ' έν τούτοις κατάδηλος ή ύπερ της ερήμης άγωνία του ποιητού διότι, ότι ποιεί τον άναγνώστην να άγωνισθ ύπερ της συμφιλίωσης, είνε φανερόν, ότι και αυτός ό ποιητής κρέμαται, ούτως είπειν, εκ των ήδυεπών χειλέων του Νέστορος, έν κοσμεί ούτως, ήχι τόσον διότι ή φωνή του ήσαν γλυκεία, μέλιτος τώ όντι γλυκυτέροι. Και έν πάσι δέ τοις έπομένοις φαίνεται ή ποιητής άγαπών την ερήμην διότι συμμερίζεται την χαράν, ήν έχάρησαν Αχαιοί τε Τρῳές τε έλπίζοντες να άπαλλαγθί του πολυπόνου πολέμου (Ήλ, Γ, ΙΙΙ), και έναγωνίως παρακολουθεί τας περί συνδιαλλαγής διαπραγματεύσεις των υπό του Αγαμέμνονος μετανοήσαντος άποσταλέντων πρέσβων Φοίνικος, Αίαντος και Οδυσσεώς. Εκ τούτου δέ, ότι και έν τούτοις ποιεί τον συνετόν Νέστορα προτείνοντα την συνδιαλλαγην (Ήλ, Γ, 94) και πάλιν κοσμεί αυτόν διά πολλών έπαίνων, γίνεται κατάδηλον, ότι του Νέστορος αί γνώμαι είνεαι γνώμαι αυτού του ποιητού, ώστε ό Νέστορ είνε, ούτως είπειν, ό έν τή πράξει του έπους αντιπρόσωπος του ποιητού.

Διά τούτο λοιπόν είπον ότι δέν ύπάρχει άλλο χαρακτηριστικώτερον της προς την εριν άποδοκιμασίας και της προς την ερήμην άγάπης

του ποιητού παρά την προς τον συνετόν και γλυκύν Νέστορα άγάπην αυτού. Οταν δ' ένθυμηθῶ, ότι ή έρις και ή μήνις είνε ή κυρία του έπους πράξις, βλέπω, ότι ό μέγας ποιητής ποιήσας την Ήλιάδα έποίησεν ύψηλόν ήρωον της ερήμης και μετριοπαθείας και δεινόν φάγον του έρωισμού και της έριδος.

Και ταύτα μόν είνε και καιδ' έαυτά φανερά και άναμφισβήτητα έν δ' ήμε άνάγκη να είπωμεν και ήτην γνώμην του ποιητού, ύπομνησόμεν τοις περί όμοφροσύνης λόγους, οίς ποιεί τον Οδυσσεά λέγοντα προς την Νηυσικάν « Είς σέ δέ οι Θεοί να δώσωσι τόσα, ύσα ή ψυχή σου έπιθυμεί, άνδρα και οίκου και ή μ ό ν ο ι α ν να σοι δώσωσι καλήν, διότι δέν ύπάρχει τούτου ανώτερον και καλλίτερον ή ότε όμοφροσύνης συζώσιν άνήρ και γυνή ». Αξιοσημείωται δέ και άξιοσπούδαστα είνε ύσα λέγει περί έριδος έν τῷ Α, 440 της Ήλιάδος, ένθα προσάποποιών αυτήν λέγει, ότι όλίγη μόν πρώτου ύποδία, άλλ' έπειτα εις τον ούρανόν στηρίζει την κεφαλήν βαίνουσα επί της γής έχουσα δέ δυσακατάπαυστον όρημν είνε άδελφή και σύνητροφος του άνδραφύρου Αφροδ. Είνε δ' άξιοσπούδαστα, διότι εύστοχώταται διά τούτων είκονίζει ή ποιητής την άρχήν, την πρόοδον και τά δεινά της έριδος άποτελέσματα.

Και εκ των ύποθέσεων ήρα άμφοτέρων των έπων και εκ των λεπτομερειών, ών είνεαι μόν έσημειώσαμεν, πολλές δέ χάριν συντομίας παραλείπομεν, γίνεται φανερόν, ότι ή ποιητής ένθουσιζ προς τά καλά και έχει φρόνημα ως έ π λ τ ο π ο λ υ ό ρ θ ῶ ν. Αιό γνώμης φρασικήν και ζωηροτάτην είκόνα των ήθων της συγχρόνου αυτού γενέας έποίησε ποιήματα θ ν ι κ ό ν αντικατοπτρίζον μόν τας τε άρετας και τας κακίας του έθνους του, άλλ' έπανοούν μόν τας ύπαρχούσας έν τῷ έθνει άρετίας, κατηρητέον δέ τας ύπαρχούσας κακίας, ών βιαιότης, φαίνεται, και άουσεξελειπωτάτη ήτο τό φι λ ε ρ ι, τό πολλάκις φεθ! καταναλώσαν τας δυνάμεις του έθνους και έκενεγκών άνεκδιηγήτους συμφορές.

Εκ των εισημίωνν έξέρχεται πολλά συμπεράσματα, άλλά τούτων σημειώ ιδίαις τούτο μόνον, ότι και της γενέας ήμων οι ποιηταί, έν θέλωσι να ήμε άπέλιμοι τῷ έθνει, πρέπει ποιούντες και δημοσιεύοντες τά ποιηματά των να συλλογίζονται, έν τά συναισθήματα της καρδίας αυτών και τά δικαιώματά των του είνε καλά και βία ανακοινώσεως και έν θά συντελέσωσι τά ποιηματά των εις έπίρροσιν ήρωών φρονημάτων και ήρωών ήθων ή εις χαλάρωσιν αυτών. Και οι δεχόμενοι δέ εις δημοσιεύσιν ποιήματι ή άλλαι έργα φιλολογικά πρέπει να συλλογίζονται όμοίως διότι τή άληθεία τρεφόμενοι διά σεσηπνίας τροφής και

έντι έργου άέρος άναπνέοντες τό δόλιον έρωμα διεσφραγμένον βίου κινδυνεύομεν να γηράσωμεν πρώιμως και να άποθάνωμεν πριν ζήσωμεν, ένφ διατελούμεν έν βηματίζοντες τά πρώτα μετά την άναβίωσιν βήματα.

Λουίζος Ηλιού.

Η ΑΝΑΓΚΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ Β.

Αλλ' έκτός τούτου ούσα ή προσευχή κατά την άγιαν Γραφήν «έκχυσας της ψυχής ένώπιου Κυρίου» (Α. Βασ. α. 15) ζέει, ούτως είπειν, άφ' έαυτής εκ των χειλέων των τε παιδων, ούτινες μόλις ένι δύνανται να ψελλίσωσι τό ύνομα του Θεού, ως και των βαθυγήρων, ούτινες μόλις πλέον δύνανται να προφέρωσι τό ύνομα του Θεού τούτο δέ, διότι ό άνθρωπος άπό της γεννήσεως αυτού μέχρι του θανάτου έχει ως άχωρίστους συντρόφους τας ασθενείας, τας πενίας, τους φόβους, τους πολέμους και τά λοιπά της άγεράστου ήμαρτίας γεννήματα. Ποταμός κλαυθμόνος ήθελεν επί της γής διαρρεύσει, έν ήθύνάτο τις εις έν να συνάξθ όλους τους σταλαγμούς των δακρύων. Έν τοιαύτη λοιπόν δδνηση του βίου καταστάσει δέν ήθελεν ό άνθρωπος καταπέσει εις τό βάραθρον της άνογνώσεως, έν δέν είχαν ως ίσχυράν παρηγορίαν την προσευχήν; Ναί, μόνον ή προσευχή δύναται να έπιχέθ βάλσαμον παρηγορίας επί τον πολυπόδνον του ανθρώπου βίου διότι αυτή είνε, ούτως είπειν, ή άναπνοή της ψυχής, ως ό άνρ είνε άναπνοή του σώματος δηλαδή καθως τό σώμα εύρίσκει την ζωήν αυτού έν τή άναπνοή του άέρος της γής, ούτω και ή ψυχή εύρίσκει την γαλήνην αυτής και ερήμην έν τῷ ζωογόνο της προσευχής άέρι, ένεν του όποιου έξασθενεί, πάσχει, και επί τέλους τον ήθικόν θάνατον άποθνήσκει. Έντεθέν εν μη προσευχόμενος, έτε δθ έν ήθικώς νεκρός, έκπίπτει ό δύσμοιρος της τάξεως των λογικών κτισμάτων και κατατάσσεται μεταξύ των άλόγων και άναισθήτων πλασμάτων! « Άνθρωπος έν τιμή ών ού συνήμε παρασυνεβλήθη τοις κτήνσι τοις άνοήτοις και άμοιούθη αυτοις » (Ψαλμ. μί. 21).

Αλλ' επί τέλους ή προσευχή είνε δι' ήμας τους χριστιανούς και θεία έντολή: « Κύριον τον θεόν σου προσκυνήσεις », κελεύει ό Μωσαϊκός νόμος « Γρηγορείτε και προσεύχεσθε », έντέλλεται ό ευαγγελικός νόμος. Ο δέ Θεάνθρωπος Σωτήρ ού μόνον παρέδωκεν ήμιν τελειότατον προσευχής τύπον, τό « Πάτερ ήμών », άλλά και ό ίδιος καθ' όλον τον επί γής αυτού βίου συνεχώς προσηγήχετο προς τον ούρανιον Πατέρα « μετά κραγγής ίσχυράς και δακρύων »

(Έβρ. έ. 7). Ψαύτως και οι θεοί Απόστολοι και πάντες οι έργιοι ού μόνον οι ίδιοι είχαν την προσευχήν ως άχώριστον της ψυχής σύντοκον και ήριστον της καρδίας παρήγορον— « Ούτοι πάντες ήσαν προσκαρτερούντες όμοθυμαδόν τή προσευχή και τή δεήσει » (Πράξ. α. 14)— άλλά και τους άλλους εις αυτήν προύτρειπον. Ούτως ό Απόστολος Παύλος προς μόν τους Θεσσαλονικείς (Α. έ. 17) λέγει, « Αδιαλείπτως προσεύχεσθε », προς δέ τον Τιμόθεον (Α. β. 1) γράφει, « Παρακαλώ πρώτον πάντων ποιείσθαι δεήσεις, προσευχάς, έντεύξεις, εύχαριστίας » ό δέ άδελφός ό Ιάκωβος (έ. 16) προτρέπει ήμας λέγων, « Εύχεσθε ύπερ άλλήλων ». Έντεθέν εν έλέγγεται ή πλάνη των διατεινομένων, ότι ή προσευχή είνε περιττή, διότι ό υπερόμνητος Θεός ούδεμίαν έχει ανάγκην της παρά του ανθρώπου δεξολογίας! Βεβαίως ό υπερένδοξος Θεός ούδεμίαν έχει χρείαν παρ' ήμων των ανθρώπων άλλ' έρα γε ούδ' ήμεις έχομεν χρείαν του Θεού; Πλανήσθε, ταλαίπωροι ένθρωποι! διότι ποδ άλλου εύρίσκετε την άλήθειαν, ήν φύσει ζητεί ό νοός ύμων, ειμή έν τή Αύτοαληθεία, τῷ Θεῷ; ποδ άλλου εύρίσκετε τό αγαθόν, όπερ φύσει άπειτεί ή πέλησις ύμων, ειμή έν τῷ Αύτοαγάθῳ, τῷ Θεῷ; ποδ τέλος άλλου εύρίσκετε τό καλόν, όπερ φύσει έπιθυμεί ή καρδιά ύμων, ειμή έν τῷ Αύτοκάλλῳ, τῷ Θεῷ; Αλλά και πάντων τούτων των θείων δώρων πῶς άλλως δύνασθε να απολαύσητε παρά του Θεού ειμή διά της προσευχής; Αλλ' ίσως έν τις είποι: Ναί, άλλ' ό πάνσοφος Θεός γινώσκει πάσας ήμων τας χρείας και έπομένως είνε περιττόν να έξαιτώμεθα Αύτόν. Ω! βεβαιόταται, ό Θεός είνε πάνσοφος. « Οίδε γάρ ό Πατήρ ήμων, ών χρείαν έχομεν πρό του ήμας αίτήσαι αυτόν » (Ματθ. στ'. 8). Αλλ' έρα γε έπειτα έντεθέν, ότι πρόκει ήμεις οι ένθρωποι να ώμεν, καθάπερ τά ζώα, άναίσθητοι και ήρωνοι; Αλλά τότε προς τί ή Θεός έχάρησεν ήμιν τον λόγον, την γλώσσαν, την έναρθρον φωνήν; Μη πλανήσθε άδελφοί! Ημεις είμεν ένθρωποι άντεξούσιοι και έλεύθεροι, εις ούς μόνον θέλοντας παρέχει ό Θεός τά αγαθά Αύτου. Έν ύφω δέν ζητούμεν, ούδέν λαμβάνομεν. « Πῶς γάρ ό αίτών λαμβάνει και ό ζητών εύρίσκει » (Ματθ. ζ'. 8). Οθεν μη πλανήσθε, ένθρωποι, τας των ύλοφρόνων άναποδείκτους διδασκαλίας έπάμενοι διότι ούδεις, ούδεις ποτε την προσευχήν κατέκρινεν ειμή μόνον ό την καρδίαν διεσφραγμένος άφρων αυτός μόνος της θείας χάριτος ών έστερημένος ού μόνον την προσευχήν άποποιείται, άλλά και αυτήν την βαρξην του Θεού άρνεύται. « Είπεν ό άφρων έν τή καρδία αυτού Ουκ έστι Θεός » (Ψαλμ. νβ'. 1). Ναί, μόνον οι την καρδίαν διεσφραγμένοι δέν προσεύχον-

1) Χριστιανικὸν ἐνάγγραμα, ἐν Πετροπόλει. 2) Ὀδοιπόρος ἐν Πετροπόλει. 3) Συγγράματα τῶν ἀγ. Πατέρων, ἐν Μόσχῃ. 4) Ὁρθόδοξος ἐπιθεώρησις, ἐν Μόσχῃ. 5) Πόνοι τῆς ἐν Κιέβῳ Ἀκαδημίας, ἐν Κιέβῳ. 6) Ὁρθόδοξος συνδιαλεγόμενος, ἐν Κιέβῳ. 7) Πέσις καὶ λόγος, ἐν Χαριόβῳ. Πολλοὶ δ' ἄξιοι εἶσι καὶ αἱ ἐνταῦθα ἐκδοθέντες ἐκτὸς τῆς ἑβδομηδέκας ἑφημερίδες Ἐκκλησιαστικῆ ἑφημερίς καὶ Ἐκκλησιαστικὸς Ἀγγελογράφος, ὧν ἡ πρώτη ἐστὶν ὄργανον τῆς Ἱεράς Συνόδου.

Καὶ ταῦτα μὲν τό γε νῦν ἔχον ἐχόμενος δ' ἀπὸ μέσης καρδίας ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ ἐκδόσεως αὐτῶν σοφῶς Σύλλογος ἐπιβλέλλεται θεοφρίστου καὶ αἰετοῦ λόγου ἄξιον ἐγχειρήματος ὑποσημιωθῆναι μετὰ τοῦ προσήκουτος σεβασμοῦ.

Ἐν Πετροπόλει, τῇ 29ῃ Ἀπριλίου 1890.

Ν. ΠΑΠΑΔΑΣ ἀρχιμανθράτης.

Ὁ ἱερός Σύνοδος ἀπεφάσισε νὰ ἰδῆται κυριακῶν σχολεῖον ἐν Πειραιεῖ. Ἀπὸ τῆς παρελθούσης κυριακῆς ἤρξαντο γινόμενα τὰ μαθήματα τῆς ἡμέρας. Πρῶτος ἀμήλησεν ὁ ἱεροκήρυξ Ἀττικῆς κ. Ἱερόθεος Μητροπολίτης. Μετ' αὐτὸν ἀμήλησαν κατὰ σειράν οἱ ἐκ τῶν συμβούλων τοῦ ἱεροῦ συνδέσμου κ. Ἱερ. Μιχαήλ, Ἱ. Πλατῆνος καὶ Ἰωννάτιος Ἰεραρχοπολίτης. Ἡ ἀπόφασις τοῦ ἱεροῦ Συνόδου εἶνε ἐπαινετὴ καὶ εἶνε μία ἀντιφασίς καὶ κατὰ τὰν διαμερινομένων, αὐτῆς καὶ αὐτοὶ ἴδρυσαν ἐν Πειραιεῖ σχολεῖον κυριακῶν.

— Περὶ τοῦ μεταθετοῦ τῶν ἀρχιερέων ἐν Ἑλλάδι οὐδὲν ἀκόμη ἠριστικὸν ἀπεφασίσθη.

— Εἰς τὸν κ. διευθυντὴν τῆς ἐν Σόφῳ «Ἀνατολῆς», ὄργανον τῆς Ἀττικῆς Ἐκκλησίας, συνιστάμεν τὴν ἀνωτέραν ἀπάντησιν τοῦ ἡμετέρου ἐν Πετροπόλει ἀρχιμανθράτου κ. Παγίδα καὶ παρακαλοῦμεν χάριν τῆς ἀληθείας νὰ διαψεύσῃ τὴν εἰδήσιν, ἣν διέδωκε διὰ σχολιαστικῆς διατριβῆς, ὅτι, ὡς φησὶ, ἐν τῷ πρώτῳ Μητροπολίτης Πετροπόλεως διέθηκε γενναῖον ποῦν διὰ τὸν συντάξοντα σύγγραμμά ἀποδεικτικὸν τῆς ὑπεροχῆς τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας κατὰ τῆς ἠσυχίας καὶ τῆς τῶν διαμερινομένων, καὶ ἐν τῷ κατωτέρῳ κερτάλιον ἠδέξθη μεγάλως ἐκ τῶν τόκων, δὲν εὐρέθῃ οὐδὲν ῥῶσος ἱκανὸς νὰ παρουσιάσῃ ἐν τοιοῦτον σύγγραμμά. Ἴδου ὅτι ἡ εἰδήσις αὕτη εἶνε ψευδής. Ἐπιστηροῦσιν ἄρα γε τοιαῦται διαδόσεις τῆς θέσει τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας;

— Ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ἀριθμοῦσα πρὸ αἰῶνος μόλις τριακόνητα χιλιάδας μέλη ἀριθμεῖ σήμερον ἐν ταῖς Ἰνωμέναις πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς πλείον τῶν δέκα ἑκατομμυρίων.

— Ὁ σεβ. μητροπολίτης Ἀρσίνης κ. Ἀνθίμος Ἀλεξοῦδος γράφει διατριβὴν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ «Ἀληθείᾳ» Κων)πόλει περὶ τῶν προτάσεων ὑπὸ τοῦ σεβασμιωτάτου ἀγίου Μαρτίνου κ. Θεολόγου διορθώσεων πιθανῶν σφαλμάτων. Καὶ ἡ σεβασμιότης του δὲ ἐπιβεβαίωσεν ὅτι ἔχον ὑπὸ τὴν κυριότητά του ἰσχυραῖον εἰλημὸν περιέχον τὴν λειτουργίαν τοῦ Ἁγ. Ἰω-

άννου τοῦ Χρυσώτου δι' ἀργυρῶν χαρακτῆρων ἐπιμεβρότης πομφυρῶς εἶναι ἐπινοήσις τῶς λέξεις λετοσργειῆς καὶ πλήρωμα καὶ ὄχι λογιῆς καὶ πλήρωμα, ὡς καὶ ὁ ἡμέτερος «Ἀναπλατόμενος» ἐξ Ἱγίου Ὁρους τῇ «Ἀναπλάσει» Ἰερότερον.

— Τῇ 6 Φεβρουαρίου 1891 συμπληροῦται χιλιετηρὸς ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ πατριάρχου Κων)πόλεως Φωτῆου. Περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας τοῦ μεγάλου τούτου Ἑλλήνου ἱερέως ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Χαλκίδος κ. Πλατῆνος ἠπίβλετο τῇ ἐργ. Συνοδῶ τῆς Ῥωσίας πλείους σύγγραμματα, ὅπως ἐκδόθησιν προσεχῶς, προκείμενον νὰ ἐκδοθῇ ἐν Ῥωσίᾳ ἡ χιλιετηρὸς.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Συλλόγου τῆς «Ἀναπλάσεως» κ. Ἀλέξανδρος Ρ. Παγκράτης εἰρησετήθη ν' ἀποστείλῃ εἰς τὴν Βιβλιοθήκην αὐτῆς ἐκ τῶν ἐαυτοῦ συγγραμμάτων α) τὴν δεκάτομον μετάφρασιν τῶν Ἑξαελλήνων Βίων τοῦ Πλουτέρχου καὶ β) ἐπιτὸ τόμος ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν «Φιλολογικῶν Ἰπάρτων».

Ὁ κ. Ζήκος Ῥώσης 1) τὴν «Περὶ τῆς ἐνώσεως πασῶν τῶν θρηματικῶν καὶ ἐκκλησιῶν πραγματείαν του» 2) τὴν κατὰ τὸ 1876 ἐπιτὸ τῆς ἐορτῆς τῶν Ἱερῶν Ἑξαρχῶν ἐκφωνηθέντα λόγον του 3) ἀνὰ τὸν ἀντίτυπον τῶν κατὰ τὰ ἐτη 1874 καὶ 1876 πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἀποσταλιστῶν ἐκθέσεων αὐτοῦ.

— Ὁ κ. Π. Καρολίδης τὸ ἰσχυρῶς ἐκδοθὲν σύγγραμμά αὐτοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀναμνήσεις Σακεδοναϊκά».

— Ὁ κ. Κ. Πατριάρχης ἀί τὴν ἐπιτὸ τὸν τίτλον «Τὰ πύθη τῶν ὀρθολογῶν καὶ ἡ θεραπεία αὐτῶν» συγγραμμῶν καὶ β) τὴν ἀπ' αὐτοῦ φιλολογηθεῖσαν μετάφρασιν τοῦ διτόμου «Περὶ τῶν τρικομιῶν καὶ τῆς θεματικῆς αὐτῶν συγγράμματος τοῦ Ἀδύλφου Βαρδολεβίου.

— Ὁ Σεβασμιώτατος ἐπίσκοπος Πλαταμῶνος τρία ἀντίτυπα τῆς κατὰ τὸ 1883 ἐν τῷ «Παγκρατῶ» ἠηθείσης ἑπιτῆς του, εἰς τὴν περὶ τῆς Ριζ. Σχολῆς ἐκθέσειν του.

— Ὁ κ. Κωνσταντῖνον Ἐν ἀντίτυπον τοῦ ἀξιολόγου αὐτοῦ «Ἀλεξοῦ τῶν Ἱγίου Ἱεραφῶν».

ΤΟ 12 ΑΡΘΡΟΝ
ΤΟΥ ΚΗΡΥΧΤΟΥ
ΙΩΑΝ. ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ
ΠΕΡΙ ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΟΥ
ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ ΦΥΛΛΟΝ

Τύποις Α. Κολλικίου καὶ Ν. Τριανταφύλλου